

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 990 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

O‘ZBEKISTONDA SOLIQ TUSHUMLARINI STATISTIK TAHLIL QILISH VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA’SIRI

Anvarov Farxod Abdullayevich

O‘zMU JF 1- kurs talabasi

farxod.anvarov.o7@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekistonda soliq tushumlarini statistik tahlil qilish hamda ularning mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta’siri o‘rganilgan. Soliq tushumlari davlat byudjetining asosiy daromad manbai hisoblanib, iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarni moliyalashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot jarayonida soliq tushumlarining hajmi, tarkibi hamda ularning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi statistik ma’lumotlar asosida tahlil qilindi. Shuningdek, soliq tizimidagi islohotlar natijasida soliq tushumlarining ortishi hamda bu jarayonning iqtisodiy o‘lishiga ta’siri yoritib berildi. Tadqiqot natijalari soliq siyosatini takomillashtirish, soliq ma’urchiligini samarali tashkil etish hamda iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: soliq tizimi, soliq tushumlari, statistik tahlil, iqtisodiy rivojlanish, davlat byudjeti, soliq siyosati, iqtisodiy o‘lish.

Kirish. Bozor iqtisodiyoti sharoitida soliq tizimi davlat moliya siyosatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Soliqlar davlat byudjetining asosiy daromad manbai bo‘lib, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Davlat tomonidan amalga oshiriladigan iqtisodiy islohotlar, ijtimoiy dasturlar va infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishda soliq tushumlari muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda soliq tizimini takomillashtirish, soliq ma’urchiligini soddalashtirish hamda tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar natijasida soliq tizimi yanada shaffof va samarali bo‘lib, davlat byudjetiga tushadigan soliq tushumlari hajmi ham ortib bormoqda.

Soliq tushumlarini statistik tahlil qilish mamlakat iqtisodiyotidagi o‘zgarishlarni aniqlash, byudjet daromadlarini prognozlash hamda iqtisodiy siyosat samaradorligini baholashda muhim ahamiyatga ega. Statistik ma’lumotlar yordamida soliq tushumlarining tarkibi, ularning iqtisodiyot tarmoqlari va hududlar bo‘yicha taqsimoti hamda yalpi ichki mahsulotdagi ulushi o‘rganiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi O‘zbekistonda soliq tushumlarini statistik jihatdan tahlil qilish hamda ularning iqtisodiy rivojlanishiga ta’sirini o‘rganishdan iborat.

Asosiy qism. O‘zbekiston iqtisodiyotida soliq tizimi davlat moliya siyosatining muhim instrumentlaridan biri hisoblanadi. Soliq tushumlari davlat byudjetining asosiy daromad manbasi bo‘lib, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashda katta ahamiyat kasb etadi [1]. Soliqlar orqali davlat

iqtisodiy jarayonlarni tartibga soladi, iqtisodiy faoliyatni rag‘batlantiradi hamda turli ijtimoiy dasturlarni moliyalashtiradi. Shu sababli soliq tizimining samarali ishlashi iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda soliq tizimini takomillashtirish bo‘yicha muhim islohotlar amalga oshirildi. Xususan, soliq stavkalarini optimallashtirish, soliq ma‘murchiligini soddalashtirish hamda soliq to‘lovchilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga alohida e‘tibor qaratildi. Bu jarayon tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishiga, yangi korxonalar tashkil etilishiga hamda iqtisodiy faollikning oshishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatdi. Natijada davlat byudjetiga tushayotgan soliq tushumlari hajmi ham yildan-yilga ortib bormoqda.

Soliq tushumlarini statistik tahlil qilish iqtisodiy jarayonlarni chuqur o‘rganishda muhim vosita hisoblanadi. Statistik tahlil yordamida soliq tushumlarining umumiy hajmi, ularning tarkibi, hududlar va iqtisodiyot tarmoqlari bo‘yicha taqsimoti aniqlanadi.[2] Bu esa iqtisodiyotning qaysi tarmoqlari davlat byudjetiga ko‘proq daromad keltirayotganini aniqlash imkonini beradi. Masalan, sanoat, savdo va xizmat ko‘rsatish sohalari rivojlangan hududlarda soliq tushumlari ko‘proq bo‘lishi kuzatiladi.

O‘zbekistonda soliq tushumlarining asosiy qismini qo‘shilgan qiymat solig‘i, foyda solig‘i, jismoniy shaxslar daromad solig‘i, aksiz solig‘i hamda mol-mulk va yer soliqlari tashkil etadi. Ushbu soliqlar davlat byudjetining muhim daromad manbalari hisoblanadi. Ayniqsa, qo‘shilgan qiymat solig‘i davlat byudjeti daromadlarining katta qismini shakllantiradi. Ushbu soliq ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish jarayonida yaratilgan qo‘shilgan qiymatdan undiriladi hamda iqtisodiyotning turli tarmoqlaridan byudjetga barqaror daromad tushishini ta‘minlaydi.

Statistik ma‘lumotlar shuni ko‘rsatadiki, mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishi soliq tushumlarining oshishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Ishlab chiqarish hajmining oshishi, xizmat ko‘rsatish sohasining kengayishi hamda yangi tadbirkorlik subyektlarining paydo bo‘lishi soliq bazasining kengayishiga olib keladi. Bu esa davlat byudjetiga tushadigan daromadlarning ortishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning soliq tizimiga joriy etilishi ham soliq tushumlarining oshishida muhim rol o‘ynamoqda. Elektron soliq tizimlari orqali soliq hisobotlarini topshirish, soliq to‘lovlarini amalga oshirish hamda soliq nazoratini olib borish jarayonlari ancha soddalashtirildi. Bu esa soliq to‘lovchilar uchun qulaylik yaratish bilan birga soliq intizomini mustahkamlashga ham xizmat qilmoqda.[3]

Hududlar kesimida soliq tushumlarini tahlil qilish ham muhim ahamiyatga ega. Mamlakatning iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarida soliq tushumlari yuqori bo‘ladi. Buning sababi ushbu hududlarda sanoat korxonalari, savdo markazlari hamda xizmat ko‘rsatish sohalari keng rivojlanganligidir. Shu bilan birga, qishloq xo‘jaligi ustun bo‘lgan hududlarda soliq tushumlari nisbatan kamroq bo‘lishi mumkin. Shu sababli hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta‘minlash soliq tushumlarining barqaror o‘shishiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Soliq tushumlari davlat tomonidan amalga oshiriladigan iqtisodiy va ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirishda muhim rol o'ynaydi. Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar ta'lim, sog'liqni saqlash, transport, energetika va boshqa muhim sohalarni rivojlantirishga yo'naltiriladi. Bu esa mamlakat infratuzilmasini rivojlantirish, aholining turmush darajasini oshirish hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi.

Bundan tashqari, soliq siyosati iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantiruvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Soliq stavkalarining optimal darajada belgilanishi tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga, investitsiyalar oqimini ko'paytirishga hamda yangi ish o'rinlari yaratilishiga xizmat qiladi. Shu sababli davlat tomonidan soliq tizimini takomillashtirish, soliq yukini kamaytirish hamda soliq imtiyozlarini joriy etish bo'yicha doimiy ishlar olib borilmoqda.

Statistik tahlil natijalari soliq tizimini yanada takomillashtirish uchun muhim axborot manbai hisoblanadi. Ushbu tahlil yordamida soliq tushumlarining o'sish tendensiyalari aniqlanadi, iqtisodiy rivojlanish istiqbollari baholanadi hamda davlat moliya siyosatini yanada samarali tashkil etish imkoniyati yaratiladi. Shu sababli soliq tushumlarini statistik jihatdan o'rganish mamlakat iqtisodiy siyosatini shakllantirishda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Shunday qilib, soliq tushumlari mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Ularni statistik tahlil qilish orqali iqtisodiyotning holati, soliq siyosatining samaradorligi hamda davlat byudjeti daromadlarining barqarorligi haqida muhim xulosalar chiqarish mumkin. Bu esa kelgusida mamlakat iqtisodiy rivojlanishini yanada jadallashtirish uchun zarur chora-tadbirlarni ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, soliq tushumlari davlat byudjetining asosiy daromad manbai bo'lib, mamlakat iqtisodiy rivojlanishida muhim o'rin egallaydi. Soliq tizimi orqali davlat iqtisodiy jarayonlarni tartibga soladi, ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarni moliyalashtiradi hamda infratuzilmani rivojlantirish uchun zarur mablag'larni shakllantiradi. Shu sababli soliq tizimining samarali faoliyat yuritishi davlat moliya siyosatining barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan soliq islohotlari soliq tizimini modernizatsiya qilish, soliq ma'murchiligini soddalashtirish hamda soliq to'lovchilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan. Bu islohotlar natijasida iqtisodiy faollik oshib, tadbirkorlik faoliyati rivojlanmoqda hamda davlat byudjetiga tushayotgan soliq tushumlari hajmi ortib bormoqda. Soliq stavkalarining optimallashtirilishi va soliq imtiyozlarining joriy etilishi investitsiya muhitini yaxshilashga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Soliq tushumlarini statistik tahlil qilish iqtisodiy jarayonlarni chuqur o'rganish hamda iqtisodiy siyosat samaradorligini baholashda muhim vosita hisoblanadi. Statistik tahlil yordamida soliq tushumlarining hajmi, ularning tarkibi hamda iqtisodiyot tarmoqlari va hududlar bo'yicha taqsimoti aniqlanadi. Ushbu ma'lumotlar davlat tomonidan olib borilayotgan iqtisodiy siyosatning natijalarini baholash hamda kelgusidagi iqtisodiy rivojlanish istiqbollarini belgilashda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, soliq tushumlari mamlakatda ijtimoiy sohalarning rivojlanishida ham muhim rol o'ynaydi. Davlat byudjeti orqali ta'lim, sog'liqni saqlash, transport, energetika va boshqa muhim tarmoqlarga mablag'lar ajratiladi. Bu esa mamlakat infratuzilmasining rivojlanishiga, aholi turmush darajasining oshishiga hamda iqtisodiy o'sishning barqaror bo'lishiga xizmat qiladi.

Kelgusida soliq tizimini yanada takomillashtirish, soliq ma'murchiligini rivojlantirish hamda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali soliq tushumlarini yanada oshirish mumkin. Shu bilan birga, soliq siyosatini samarali yuritish orqali tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish va yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlari kengayadi. Natijada mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi hamda davlat byudjeti daromadlarining barqarorligi ta'minlanadi.

Shunday qilib, soliq tushumlarini statistik tahlil qilish mamlakat iqtisodiy rivojlanishini baholashda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, soliq siyosatini takomillashtirish hamda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent: Adliya vazirligi, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. *Soliq tizimini takomillashtirishga oid farmon va qarorlar to'plami*. – Toshkent, 2018–2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. *O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy holati bo'yicha statistik to'plam*. – Toshkent, 2023.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. *Davlat byudjeti va soliq tushumlari bo'yicha rasmiy ma'lumotlar*. – Toshkent, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi. *Yillik hisobotlar va tahliliy ma'lumotlar*. – Toshkent, 2022–2024.
6. Mankiw N.G. *Principles of Economics*. – 9-nashr. – Boston: Cengage Learning, 2021.
7. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
8. Eshboyeva M., Eshboyev T., Saitov S. GREEN ECONOMY AS THE FOUNDATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: GLOBAL PERSPECTIVES AND NATIONAL STRATEGIES //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 235-238.
9. Saitov S. et al. O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI RAG'BATLANTIRISH YO'NALISHLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 33. – С. 728-730.
10. Saitov S. et al. SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 33. – С. 731-733.

11. Eshboyeva M., Eshboyev T., Saitov S. GREEN ACCOUNTING IN UZBEKISTAN: SUSTAINABILITY AND INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS //Scientific journals" D-PRESS SERVICES". – 2025. – T. 1. – №. 7. – C. 88-91.
12. Saitov S., Nuraliyeva S. BOZOR IQTISODIYOTIDA PSIXOLOGIK BOSHQARUV SHAKLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 447-452.
13. Axrorov E., Saitov S. O‘ZBEKISTONDA ISHSIZLIK DARAJASINI KAMAYTIRISH VA YANGI ISH O‘RINLARINI YARATISH //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 136-140.
14. Nasrullayeva S., Saitov S. RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASRIDA SUN‘IY INTELLEKTNING JAMIYAT RIVOJI, INSON FAOLIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY JARAYONLARDAGI O‘RNI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 105-108.
15. Saitov S. Barqaror Iqtisodiyotni Ta'minlashda Soliq Siyosatining Samaradorligi //Green Economy and Development. – T. 3. – №. 12. – C. 668436.
16. Bo‘ltakov S. O‘ZBEKISTONDA BALIQCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 565-567.
17. Bo‘ltakov S. BALIQCHILIKDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI VAHOLASH MEZONLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 366-371.
18. Bo'ltakov S. et al. TURIZM SOHASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI AHAMIYATI //Универсальная индексная библиотека Евразийского журнала академических исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 60-62.
19. Bo‘ltakov S. Innovatsion Usulda Baliq Yetishtirishning Iqtisodiy Samaradorligini Oshirish Yo‘llari (Sirdaryo Tumani Misolida) //Green Economy and Development. – T. 3. – №. 9. – C. 666837.
20. G‘aybullayev S. The place of the digital economy today //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – C. 116-126.
21. G‘aybullayev Sarvar O. et al. O‘ZBEKISTONDA ISTE‘MOL SAVATCHASI HOZIRGI HOLATINI VA UNI SHAKILLANTIRISH YO‘NALISHLARI //Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 119-125.
22. Akramovich N. A., Sarvar G., Yassim H. THE PLACE OF THE DIGITAL ECONOMY TODAY //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – C. 95-99.
23. Гайбуллаев С., Пулатова М. Ish haqi va mehnat munosabatlari //Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 370-372.
24. Sarvar G., Sirojiddin S., Xushnudbek P. FACTORS AFFECTING LABOR RELATIONS AND ITS WAGE //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – C. 126-129.